

Aleksandra Jaworska

Program formacyjny dla rodzin : małżeństw, młodzieży i dzieci - ogniska Świętej Rodziny

---

Studia nad Rodziną 7/1 (12), 155-161

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Aleksandra JAWORSKA

PROGRAM FORMACYJNY DLA RODZIN: MAŁŻEŃSTW, MŁODZIEŻY I DZIECI – OGNISKA ŚWIĘTEJ RODZINY

Ogniska Świętej Rodziny to nie tylko nazwa samego programu formacyjnego, ale to przede wszystkim propozycja drogi, która jest uczestnictwem w Bożych darach, przygotowanych przez Świętą Rodzinę. Adresatami i świadkami tych Bożych darów są przede wszystkim rodziny, a więc małżonkowie i ich dzieci, ale również są nimi osoby oddające się posłudze rodzinom: kapłani i osoby konsekrowane – członkowie Instytutu Świętej Rodziny, oraz wolontariusze – alumni i młodzież studencka, w większości rekrutująca się z Instytutu Studiów nad Rodziną.

Wszyscy, zarówno rodziny, jak i osoby posługujące, pragną uczestniczyć we wspólnym charyzmacie, którym jest: „oddanie siebie Rodzinie Świętej dla szerzenia czci i chwały Trójcy Świętej w rodzinie ludzkiej”.

Charyzmat „oddania siebie Świętej Rodzinie” jest uobecniany i zgłębiany w Domu Świętej Rodziny: tutaj jest nam dane zrozumieć w pełni to, kim jest Chrystus. W szkole tej uczymy się milczenia, życia rodzinnego i pracy¹, tutaj uczymy się także zawierzenia i wdzięczności, umiejętności cierpliwego i ufnego dźwigania codziennych trosk i cierpień z Jezusem, Maryją i Józefem na chwałę Trójcy Świętej.

Taki też jest najgłębszy cel programu formacyjnego – promieniowanie na inne rodziny charyzmatem „zawierzenia Rodzinie Świętej”.

Program wyrósł z charyzmatu Instytutu Świeckiego Życia Konsekrowanego Świętej Rodziny, który został założony 11 października 1986 roku przez ks. abpa prof. Kazimierza Majdańskiego i dr Monikę Wójcik. Pierwsze Ogniska zaczęły powstawać w 1987 roku, natomiast w roku 1994 rozpoczął swoją działalność Rekolekcyjny Ośrodek dla Rodzin w Wisetce, który stał się centrum formacji rodzin.

Wyróżnikiem formacji rodzin w Ogniskach Świętej Rodziny jest to, że ogarnia ona swoim zasięgiem jednocześnie wszystkich członków rodziny: małżonków, rodziców, młodzież i dzieci.

---

¹ Por. Paweł VI, Przemówienie. Przykład Nazaretu (5.01.1974).

Pragniemy, by każda rodzina stawała się „Ogniskiem Świętej Rodziny” odnajdując swoją tożsamość przez otwarcie się na dar Bożej Miłości ukazanej poprzez rzeczywistość Wcielenia Syna Bożego w Świętej Rodzinie z Nazaretu.

Rodziny, które odkryją Dar Świętej Rodziny i otworzą się na niego, zapraszone są do uczestnictwa w formacji, która odnawia łaskę sakramentu małżeństwa i przygotowuje rodziny do dawania świadectwa wierności własnemu powołaniu.

Formacja małżeństw

Formacja małżonków i rodziców odbywa się w dwóch etapach:

I etap – to wakacyjny czas rekolekcji w Ośrodku Rodzin w Wiselce na wyspie Wolin. Stanowi on podstawę i fundament całej formacji. Rokrocznie w czterech turnusach rekolekcyjnych uczestniczy od 80 do 100 rodzin (od 400 do 500 osób tj. rodzin wraz z osobami posługującymi rodzinom).

II etap – to czas comiesięcznych dni skupienia, odbywających się w ciągu roku w istniejących sześciu ośrodkach rodzin, rozsianych na terenie całej Polski (są to Ogniska: mazowieckie w Łomiankach, poznańskie, olsztyńskie, rybnickie, nowosądeckie i w przygotowaniu chojnickie). Spotkania prowadzone są przez kapłana i moderatorów wyznaczonych dla poszczególnych Ognisk, we współpracy z małżeństwem odpowiedzialnym za dane Ognisko.

Rekolekcje wakacyjne oraz comiesięczne dni skupienia realizują podstawowy i właściwy cel formacji, wyrażony w wezwaniu Ojca Świętego Jana Pawła II: „Rodzino, stań się tym, czym jesteś” (FC, 17), „Rodzino, uwierz w to, czym jesteś”².

Cel ten realizowany jest przede wszystkim poprzez odkrywanie „dobra bycia razem”. Małżeństwo – to powołanie dotyczące dwojga. Pośród nich i z nimi poprzez sakrament małżeństwa jest obecny Chrystus. To On daje im łaskę budowania wspólnoty małżeńskiej i rodzinnej. Oni zaś będąc rodzicami mają szczególną łaskę tworzenia tej wspólnoty ze swoimi dziećmi.

Praca formacyjna, prowadzona zarówno podczas rekolekcji, jak i dni skupienia, oparta jest na pewnych stałych elementach.

Należy do nich przede wszystkim życie sakramentami świętymi: Mszą Świętą, w czym pomaga lektura liturgicznych tekstów, sakramentem pokuty i pojednania, połączonym z kierownictwem duchowym.

Znaczącym środkiem poznawania Bożego zamysłu o rodzinie są konferencje dla małżonków. Ich tematyka oparta jest na nauczaniu Kościoła

² Jan Paweł II, *Przeżywali zwyczajnie życie w sposób nadzwyczajny*, LOR 2002 nr 1, s. 51-52.

o powołaniu małżeńskim i rodzicielskim, rozważaniu Słowa Bożego o tajemnicy powołania Maryi, Matki Rodziny Świętej, o misterium całej Świętej Rodziny jako ikony Trójcy Świętej i ikony każdej ludzkiej rodziny. Podejmowana jest także tematyka dotycząca ascezy i mistyki odpowiedzialnego rodzicielstwa. Konferencje poruszają też tematy związane z apostolstwem na rzecz cywilizacji życia i miłości wewnątrz samej rodziny, a także we wspólnocie parafialnej i środowisku lokalnym. W konferencjach ważnym elementem są też zagadnienia wychowawcze.

Kolejnym sposobem urzeczywistniania formacji jest „godzina małżeńska”, dany małżonkom czas otwierania się na siebie i bycia ze sobą w obecności Chrystusa, uczenia się Bożego spojrzenia na codzienną rzeczywistość.

Elementem tworzenia wzajemnych więzi jest także rodzinna rekreacja i rodzinne dyżury.

Obok „godziny małżeńskiej” ma miejsce także „godzina rodzinna”. Jest to czas wspólnego przebywania rodziców z dziećmi na zakończenie każdego dnia rekolekcyjnego, przeznaczony na dzielenie się przeżyciami rodzinnymi.

Zarówno podczas rekolekcji, jak i comiesięcznych dni skupienia małżeństwa spotykają się podczas tzw. „echa dnia” – wieczorów dzielenia. Są one okazją do wzajemnej wymiany myśli i do dzielenia się własnym doświadczeniem małżeńskiego i rodzicielskiego powołania.

W formacji rodzin podczas wakacyjnych rekolekcji mają miejsce także inne specyficzne momenty budowania więzi ze Świętą Rodziną i tworzenia wspólnoty:

– „dzień pustyni”, który jest czasem przebywania w samotności z Panem: jest to rzeczywiste wyjście „na miejsce osobne”, podjęcie postu o chlebie i wodzie oraz wsłuchiwanie się w Słowo Boże dzięki lekturze i medytacji Pisma Świętego;

– „dzień pokutny” – zakończony sakramentem pokuty i pojednania;

– dzień uroczystego ponowienia przyrzeczeń małżeńskich podczas Mszy Świętej, zakończony „weselem”;

– dzień formułowania rekolekcyjnych postanowień;

– dni spotkań z Założycielami – jest to okazja do wsłuchiwania się w głos pierwszych świadków i czerpania ze źródeł charyzmatu Świętej Rodziny.

Wszystko to jest dla rodzin drogą wiodącą do oddania się w niewolę miłości Matce Rodziny Świętej, która prowadzi do oddania się całej Świętej Rodzinie i naśladowania Jej cnót w życiu małżeńskim i rodzinnym.

Formacja dzieci i młodzieży, podobnie jak formacja małżonków i rodziców, odbywa się zarówno podczas wakacyjnych rekolekcji, jak i podczas comiesięcznych dni skupienia w Ogniskach.

Realizowana jest na dwóch, równoległe prowadzonych i uzupełniających się poziomach:

I poziom – to kształtowanie sprawności ludzkich, prowadzenie dzieci i młodzieży do odkrywania talentów złożonych przez Boga w ich naturze, pomoc w pomnażaniu tych talentów przez osobisty, wytrwały wysiłek, uczenie radosnego trudu współpracy z grupą i umiejętności okazywania posłuszeństwa. Kształtowanie sprawności ludzkich dokonuje się w sposób szczególny przez wdrażanie w życie cnót³: roztropności, sprawiedliwości, umiarkowania i męstwa (dostosowanych w formie i metodach do potrzeb wiekowych dzieci i młodzieży).

II poziom – to kształtowanie sprawności nadprzyrodzonych, zwłaszcza cnoty pobożności przez naukę szczerzej, wewnętrznej modlitwy, uczenie postaw szacunku wobec znaków sakralnych, uczenie właściwego przeżywania sakramentu Eucharystii, szacunku i czci do Najświętszego Sakramentu, a także przez rodzinną modlitwę (pacierz poranny, wieczorny, Eucharystia, adoracja Najświętszego Sakramentu, różaniec), przez osobistą modlitwę dzieci za rodziców.

Pogadanki, katechezy i głoszone homilie przygotowują dzieci do nawiązania szczególnej więzi przyjaźni z Aniołem Stróżem, po tym zaś etapie przygotowań następuje powierzenie się dzieci uroczystym aktem, podczas Mszy św., swojemu Aniołowi Stróżowi.

Dzieci przygotowywane są także do oddania się uroczystym aktem, również podczas Mszy św., w opiekę Matce Najświętszej.

---

³ Kształtowanie cnoty roztropności odbywa się głównie przez usprawnianie w dzieciach i młodzieży intelektu i woli do poziomu prawego sumienia, przez uświadomioną i dobrowolną rezygnację z takich negatywnych postaw jak kłamstwo, egoizm, używanie wulgaryzmów, lekkomyślność, niedbalstwo, niesprawiedliwość, nieuczciwość. Cnota ta to również zdolność przewidywania, której kształtowaniu w programie formacyjnym pomagają gry, zabawy i zawody zręcznościowe i sportowe. To wszystko jest pomocne w tym, by wdrażać dzieci i młodzież do formułowania i podejmowania w swoim życiu szlachetnych pragnień i celów.

Kształtowanie cnoty sprawiedliwości odbywa się, obok kształtowania czci i szacunku wobec Boga i sakramentów świętych, głównie przez formowanie postaw patriotycznych, zmierzających do szczerego umiłowania Ojczyzny, pogłębionej znajomości i zainteresowania historią Polski.

Kształtowanie cnoty umiarkowania to uświadamianie negatywnych wpływów tych propozycji kultury popularnej, które rozbudzając wyobraźnię uczą postaw negatywnie traktujących sferę płciowości oraz braku szacunku do życia i miłości. Jest to nade wszystko kształtowanie cnoty czystości, ze zwróceniem szczególnej uwagi na sferę wyobraźni, która stanowi podstawę czystości serca i umysłu. To wszystko jest pomocą oferowaną rodzicom w tak ważnym i istotnym temacie, jakim jest „Przygotowanie do życia w rodzinie”. W programie formacyjnym wykorzystywane są pomoce dydaktyczne i treści programu autorskiego W. E. Papis: „Życie i Miłość”.

Wyrabianie cnoty męstwa – to wdrażanie do chętnego podejmowania codziennych obowiązków szkolnych, rodzinnych oraz wyrabianie umiejętności rezygnowania z własnych upodobań, zwłaszcza tych, które kształtuje współczesna moda dziecięco-młodzieżowa.

Formacja dzieci i młodzieży prowadzona jest z uwzględnieniem grup wiekowych: dzieci najmłodsze, młodsze i starsze dzieci szkolne, młodzież.

Dzieci najmłodsze, w przedziale wiekowym 3-4 i 5-6 lat, podczas rekolekcji wakacyjnych podejmują trud i radość pracy w tzw. „ogródku duchowym”, którego symboliczne kwiaty cnót składane są w darze dla Jezusa i Maryi. W kolejnym roku wakacyjnych rekolekcji podróżując pociągiem ekspresowym „Promyczek” do „Krainy Dobrych Manier” wdrażają się w podstawowe zasady codziennej kultury. W ciągu roku szkolnego podczas dni skupienia dzieci doskonalą zdobyte podczas wakacji osiągnięcia.

Formacja młodszych dzieci szkolnych, w przedziale wiekowym 7-9 lat, prowadzona jest w podziale na grupy dziewcząt i chłopców.

Dziewczeta najpierw wstępują w szeregi Druhen Maryi, aby po zdobyciu 6 cnót – sprawności, wstąpić do Szkoły Maryi, stając się Jej Uczennicami. A będąc już Uczennicami, zdobywają te same sprawności na wyższym poziomie trudności.

Program formacji dziewcząt jest zatem dwustopniowy:

I stopień: Druhny zdobywają sprawności, noszące nazwę „Szat Maryi”:

- Biała suknia oznacza pobożność,
- Korona – dobre uczynki,
- Płaszcz – sprawiedliwość,
- Welon – prawdomówność,
- Obuwie – apostołstwo,
- Klejnoty – posłuszeństwo.

Na zakończenie rekolekcji, w obecności rodziców i całej wspólnoty rekolekcyjnej, Druhny zostają mianowane uroczystym aktem na Uczennice Maryi. Otrzymują na pamiątkę proporzec z treścią hymnu „Magnificat”.

II stopień: Uczennice Maryi – zdobywają „Diamenty” do korony Matki Bożej:

- Diament poznania Słowa Bożego,
- Diament służby,
- Diament taktu,
- Diament punktualności,
- Diament milczenia,
- Diament gospodarności.

Na zakończenie rekolekcji Uczennice otrzymują symbol „Diamentu”, którym jest bryłka soli, ze słowami: „Wy jesteście solą ziemi”.

Chłopcy najpierw wstępują w szeregi Giermków, aby po zdobyciu 6 cnót – sprawności, stać się Rycerzami św. Józefa. Jako Rycerze, zdobywają te same sprawności na wyższym poziomie trudności.

Program formacji chłopców jest także dwustopniowy:

I stopień: Giermkowie – zdobywają sprawności odpowiadające elementom zbroi rycerskiej:

- Miecz ducha oznacza pobożność,
- Hełm zbawienia – dobre uczynki,
- Pancierz sprawiedliwości – sprawiedliwość,
- Pas prawdy – prawdomówność,
- Obuwie gotowości głoszenia Dobrej Nowiny o Pokoju – apostołstwo,
- Tarcza wiary – posłuszeństwo.

Na zakończenie rekolekcji Giermkowie uroczystym aktem zostają pasowani na Rycerzy św. Józefa. Otrzymują na pamiątkę proporzec – rycerską tarczę.

II stopień: Rycerze św. Józefa – zdobywają sprawność Łucznika i sprawności strzał:

- Łuk oznacza modlitwę,
- Strzała ducha oznacza dobre uczynki,
- Strzała prawości – sprawiedliwość,
- Strzała mądrości – prawdomówność,
- Strzała milczenia – apostołstwo,
- Strzała mocy – posłuszeństwo.

Na zakończenie rekolekcji Rycerze otrzymują strzały: drewnianą, srebrną lub złotą – w zależności od trudu poniesionego podczas ich zdobywania.

W ciągu roku szkolnego zarówno dziewczęta, jak i chłopcy zdobywają sprawności będące kontynuacją formacji rekolekcyjnej. Swoje osiągnięcia zapisują w tzw. miesięcznych kalendarzykach.

Starsze dzieci szkolne, dziewczęta i chłopcy w przedziale wiekowym 10-14 lat, rozwijają cnoty społeczne, przede wszystkim patriotyzm, odpowiedzialność i samodzielność. Formułują swój własny „Kodeks Drużyny”. Ich hymnem staje się starorycerska pieśń „Bogurodzica”. W trakcie trwania turnusu rekolekcyjnego wypełniają misję „nawracania pogan”, która jest osadzona zarówno w historycznej przeszłości, jak i współczesnej teraźniejszości. Kończą zaś turnus prezentując zdobyte umiejętności w turnieju rycerskim.

Młodzież – dziewczęta i chłopcy w przedziale wiekowym 15-18 lat, wchodzą w pogłębiony wymiar życia chrześcijańskiego poprzez zaangażowanie na rzecz innych, niosąc im radość. Rozwijają w sobie również postawę patriotyzmu. Uczestnicy tej grupy angażują się w poszukiwania starożytnej, legendarnej stągwi, zawierającej wino z Kany Galilejskiej, którą podczas Mszy św. kończącej turnus rekolekcyjny ofiarowują wraz da-

rami na ołtarzu. To wydarzenie obrazuje przemianę starej wody swoich słabości i egoizmu w świeżą wodą nawrócenia i dobrej woli, by ta z kolei została przemieniona przez Jezusa w najlepsze wino służby i radości.

Program formacyjny dla dzieci i młodzieży realizowany w Ogniskach Świętej Rodziny łączy w sobie element ludzki i nadprzyrodzony. Jest tak skonstruowany, aby zdobywane w czasie rekolekcyjnym oraz w czasie dni skupienia cnoty doskonaliły ich człowieczeństwo i kształtowały postawy chrześcijańskie. Formacja taka wspomaga wychowanie rodzinne i pragnie wychodzić naprzeciw potrzebom i pytaniom, jakie stawiają współcześnie rodzice, także ci, którzy są skupieni wokół Ognisk Świętej Rodziny.

**Aleksandra Jaworska: A formative program for families:
spouses, parents, youths and children – Hearths of the Holy Family**

A Hearth of the Holy Family'is not only the name of a formative program; it is most of all the proposition of they way, which is a participation in Divine gifts prepared by the Holy Family. The addressees and witnesses of these Divine Gifts are first of all the families, but also people serving the families: priests and consecrated persons and volunteers: alumni and students. The way is based on the "charisma of one's devotion to the Holy Family". The aim of the formative programme is radiating upon other families with the charisma of "entrusting to the Holy Family".

The formative programme embraces all the members of the family. The formation of spouses and parents, as well as the formation of the young people and the children is divided into two stages: holiday retreat of children and young people and monthly days of concentration in the Hearths. Their formation takes the age into the account, supports family education, wants to meet the needs and answer questions asked by parents.